

STORTINGET

Innst. 95 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:269 S (2021–2022)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Alfred Jens Bjørlo, Guri Melby og Sofie Høgestøl om en omstillingspakke for Finnmark

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen gjennomgå skatte-, avgifts- og støttesystemet for tiltakssonen og vurdere forsterkede økonomiske incentiver for økt bosetting og næringsaktivitet. En slik gjennomgang må blant annet vurdere om ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift kan innrettes slik at den tar bort utilsiktede konsekvenser og i enda høyere grad blir en ordning som styrker arbeidsplasser og bosetting i nord, slik Troms og Finnmark fylke har foreslått.
2. Stortinget ber regjeringen vurdere utflytting og lokalisering av egnede statlige arbeidsplasser til Øst-Finnmark.
3. Stortinget ber regjeringen utrede mulige arealer for utbygging av havvind i Finnmark.
4. Stortinget ber regjeringen, i en overgangsperiode, stimulere til bygging og reparasjon av fartøy i Finnmark for å kompensere for bortfall av aktivitet.
5. Stortinget ber regjeringen utrede rask opprustning og forbedringer av havner i Øst-Finnmark, bl.a. i Båtsfjord.

6. Stortinget ber regjeringen følge opp relevante anbefalinger fra Tveteråsutvalget for økt verdiskapning fra bearbeiding av fisk.
7. Stortinget ber regjeringen stimulere til utvikling av havbruksnæringen i Finnmark.
8. Stortinget ber regjeringen styrke innsatsen for å utvikle og profilere Finnmark som reiselivsdestinasjon.
9. Stortinget ber regjeringen utvikle en strategi for forråvarer, med den hensikt å gjøre havbruksnæringen mer bærekraftig og uavhengig av import.
10. Stortinget ber regjeringen evaluere støttetiltakene for Øst-Finnmark vedtatt ved behandlingen av Prop. 78 S (2021–2022), og orientere Stortinget på egnet måte.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Karianne B. Bråthen, fung. leder Per Vidar Kjølmoen, Sverre Myrli og Solveig Vitanza, fra Høyre, Olve Grotle, Linda Hofstad Helleland og Lene Westgaard-Halle, fra Senterpartiet, Hans Gunnar Holand, Jenny Klinge og Per Olav Tyldum, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Rødt, Geir Jørgensen, fra Venstre, Alfred Jens Bjørlo, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson,

viser til Dokument 8:269 S (2021–2022) om en omstillingspakke for Finnmark. Komiteen viser videre til næringsministerens brev av 10. oktober 2022 med statsrådens vurdering av representantforslaget. Brevet er vedlagt innstillingen. I brevet framkommer det at regjeringen er enig i intensjonen i forslaget og har startet et arbeid for å jobbe med tiltak for blant annet næringslivet i Finnmark.

Komiteen er enig med forslagsstillerne i at omstilling og vekst i næringslivet i de nordlige deler av Norge er viktig. Komiteen viser til at det ble gjennomført en skriftlig høringsrunde. Komiteen mottok ingen høringsinnspill i runden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det er viktig å sikre bosetting og aktivitet i hele Norge. De nordlige landsdelene er viktige områder, med store naturressurser. Disse medlemmer viser til regjeringens arbeid for å gjøre Nord-Norge og Finnmark til et mer attraktivt sted å bo. Disse medlemmer er derfor glade for regjeringens arbeid med tiltak for å øke attraktiviteten i denne landsdelen.

Disse medlemmer viser til at krigen i Ukraina får konsekvenser utenfor Ukrainas grenser. Også Øst-Finnmark, som fører et tett samarbeid via folk til folk-samarbeidet, påvirkes av vårt sanksjonsregime mot Russland. Sanksjonene har også gitt næringslivet i Finnmark utfordringer. Disse medlemmer viser til at regjeringen, samme dag som sanksjonene ble vedtatt, lanserte en krisepakke til næringslivet i Øst-Finnmark. Pakken inneholdt støtteordning for bedrifter, lånegarantiordning, lavrisikolån gjennom Innovasjon Norge og andre distriktsrettede virkemidler. Dette var nødvendig for å sikre næringslivet i en ustabil periode. Det er gjort enkelte justeringer i ordningene, og det kan også være grunnlag fremover for å vurdere andre justeringer.

Disse medlemmer viser til Hurdalsplattformen og dens mange gode målsettinger for hvordan attraktiviteten knyttet til å bosette seg i nordlige deler av landet skal bedres.

Disse medlemmer framhever regjeringens arbeid. I forslag til statsbudsjett for 2023 foreslås det gratis barnehage for alle i tiltakssonen, fratrukk på studielån foreslås økt til 30 000 kroner i året, redusert personskatt og fritak fra elavgift. Dette er gode tiltak, som samlet vil gjøre det lettere og mer attraktivt for folk å bosette seg i landets nordligste fylker.

Komiteens medlemmer fra Høyre støtter forslagsstillerens intensjon om å ville sikre grønn omstilling og vekst i næringslivet i nordområdene. Samtidig vil disse medlemmer understreke at innsatsen for utvikling i regionen først og fremst handler om å spille på lag med lokalt næringsliv, satsing på samferd-

sel, kompetanseutvikling, digitalisering og teknologi som gir gode velferdstjenester i hele landet, og å si ja til lokale initiativ.

Disse medlemmer mener at mangel på kompetent arbeidskraft i offentlig og privat sektor i regionen er en stor utfordring. Arbeidslivet endrer seg raskt og stiller økende krav til kompetanse. Stadig flere jobber krever formell utdanning, gjerne kombinert med spisskompetanse. Samtidig blir det stadig færre jobber som ikke krever formell utdanning, og konkurransen om disse jobbene blir sterkere. Uten fullført og bestått videregående opplæring risikerer unge å møte betydelige problemer med å oppnå en stabil tilknytning til arbeidslivet. Tilgang på kompetent arbeidskraft bør være en prioritet for Finnmark fremover, både fra fylkets side og fra nasjonalt hold, og disse medlemmer viser til regjeringen Solbergs arbeid med fleksible studie- og utdanningstilbud. Det å bygge strukturen knyttet til de lokale utdanningsinstitusjonene er spesielt viktig, og man bør ha tilgang til utdanning uavhengig av om man bor i nærheten av et studiested eller ikke.

Disse medlemmer viser til at næringslivet i nord rapporterer om utfordringer med nettopp det å rekruttere arbeidskraft med relevant utdanning og kompetanse. Det samme gjør mange kommuner. En undersøkelse av de mindre sentrale kommunene i Nord-Norge viser at det er de minste og minst sentrale kommunene som har størst utfordringer med rekruttering. Kommunene trekker frem små fagmiljøer, avstand til utdanningsinstitusjoner og generell bostedsattraktivitet som viktige årsaker til at det er krevende å rekruttere.

Videre viser disse medlemmer til at regjeringen Solberg la frem «Strategi for småbyer og større tettsteder som regionale kraftsentre», hvor man oppfordret kommunene, i samarbeid med relevante aktører, til å legge til rette for kontorfellesskap for fjernarbeid. Målet med ordningen var å utvikle lokale arbeidsfellesskap som gir arbeidstakere mulighet for å arbeide fra hele landet. Dette vil kunne bidra til at distriktskommuner kan tiltrekke seg kompetansearbeidsplasser i kontorfellesskap.

Disse medlemmer mener at pandemien tydelig viste at man ikke trenger å sitte i en storby for å gjøre en god jobb, og at et stort hinder for å flytte ut av storbyen er mangelen på jobb for to. Disse medlemmer mener denne ordningen ville gjort det mer attraktivt å ta med seg jobben til en annen del av landet. Dessverre stoppet regjeringen Støre ordningen. Men vi kan ikke leve av statlige arbeidsplasser alene. Det er først og fremst jobbene i privat sektor som skaper muligheter og aktivitet i lokalsamfunnet, og som finansierer velferden vår.

Disse medlemmer mener at med stor tilgang til fornybare naturressurser og rent hav har Finnmark

gode konkurransefortrinn for bærekraftig produksjon. Det finnes også flere eksempler på satsinger på grønn konkurransekraft innenfor mange næringer i landsdelen. Størsteparten av Norges havområder ligger i nordområdene. Med sterk kompetanse og kunnskap om havbruk er det muligheter til å bygge nye verdikjeder innen de marine næringer. For havbruksnæringen blir bærekraftige føringredienser en nøkkel både for framtidig vekst og verdiskaping. God utnyttelse av marin biomasse kan gi muligheter for å øke matproduksjon og gi nye næringsutviklingsmuligheter. Disse medlemmer mener bærekraftig førproduksjon både til havbruksnæringen og landbruksnæringen er viktig uavhengig av landsdel, og er positive til både forslagsstillerens ønske om å løfte dette, og til at regjeringen har signalisert at de vil prioritere nettopp bærekraftig førproduksjon som en del av forskningsmeldingen.

Videre vil disse medlemmer vise til regjeringen Solbergs initiativ for verdiskaping og vekst knyttet til energiproduksjon i stortingsmeldingen Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser (Meld. St. 36 (2020–2021)). Norge har vært en energinasjon i mer enn 100 år. Ren og rimelig energi har vært et fortrinn for næringsliv og husholdninger i mange tiår og bidratt til verdiskaping og arbeidsplasser over hele landet. Slik skal det fortsatt være. Nå står Norge overfor enda et nytt kapittel, og vi skal gjennom en enorm omstilling. I 2050 skal Norge være et lavutslippssamfunn. Stortinget har vedtatt en klimalov som slår fast at utslippene av klimagasser skal reduseres med 90–95 pst. innen 2050, sammenlignet med 1990. Kompetansen og teknologien fra petroleumsindustrien er et veldig godt utgangspunkt når norsk sokkel de neste tiårene skal videreutvikles som energiresurs for Norge og Europa, gjennom blant annet havvind, blått hydrogen og fangst og lagring av CO₂. Disse medlemmer vil understreke at det er et enormt potensial for utbygging av havvind på norsk sokkel. Studier viser at det i norske havområder er teoretisk mulig å produsere 100 ganger mer havvind enn det som produseres fra det norske vannkraftsystemet. Det vil kreve rundt én prosent av norske havområder, ca. 70 x 70 km, å installere 30 GW havvind, noe som tilsvarer den installerte effekten fra norsk vannkraftproduksjon i dag. Disse medlemmer er derfor positive til satsing på havvind i Finnmark.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter intensjonen i forslaget og mener det vil være hensiktsmessig med næringsrettede tiltak for å avdempe de negative konsekvensene av de økonomiske sanksjonene Norge har innført mot Russland.

Disse medlemmer viser til at differensiert arbeidsgiveravgift er et av de viktigste tiltakene i tiltakssonen for å stimulere bedrifter i nord. Det er gjort flere endringer i innretningen for differensiert arbeidsgiver-

avgift, og i dag har vi en ordning for de som driver med ambulerende virksomhet, med at de betaler arbeidsgiveravgift i den sonen de arbeider. Vurdering av hvilken sats som skal brukes, følger av hvor hoveddelen av arbeidet utføres, og terminen er på en måned. Dette gjør at selskaper som er etablert i høyavgiftssone, kan utføre arbeid i lavavgiftssone og nyte godt av lav avgift når det arbeides mer enn halvparten av en måned. Disse medlemmer vil påpeke at slik innretningen er i dag på differensiert arbeidsgiveravgift, favoriserer den bedrifter som har innpendling til tiltakssonen. Dersom en bedrift utfører arbeid på et annet sted enn der den har virksomheten, kan man benytte seg av rotasjonsordninger som gjør at man kan arbeide opptil 12 timer per dag. Dette har ikke lokale bedrifter muligheten til, og det medfører at konkurransesituasjonen forverres ytterligere for lokale bedrifter i tiltakssonen.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre innretningen på differensiert arbeidsgiveravgift slik at den virker etter sin hensikt, og slik at det ikke kan benyttes lavere arbeidsgiversats enn der hovedvirksomheten er lokalisert og arbeidstaker har sin faste bopel.»

Disse medlemmer mener det er svært viktig å snu befolkningsutviklingen i vår nordligste region. I dette perspektivet spiller reiselivsnæringen en avgjørende rolle som en av landsdelens allerede største næringer. Vekstpotensialet for norsk reiseliv finnes på de internasjonale markedene, hvor markedet for opplevelsesturisme er økende. Det er et stort potensial for å skape nye arbeidsplasser innen reiselivsnæringen i Nord-Norge generelt og i Finnmark spesielt.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet fikk forhandlet inn 5 mill. kroner til Finnmarksløpet i statsbudsjettet for 2021 for å bruke Finnmarksløpet som verktøy til promotering av Norge som arktisk reiselivsdestinasjon. Det er stort potensial for videre profilering og næringsutvikling rundt Finnmarksløpet, spesielt innenfor reiselivsnæringen. Finnmark er en unik del av Norge, og Finnmarksløpet kan spille en enda viktigere rolle i profileringen av Norge og Nord-Norge som arktisk reisemål.

Merkevaren «Finnmarksløpet» kan utnyttes som katalysator for å skape nye næringer og arbeidsplasser. Potensialet for å skape aktivitet og arbeidsplasser i tilknytning til arrangementet er langt større enn det som realiseres i dag. Skal dette potensialet realiseres, må det jobbes strategisk og systematisk over tid.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med Finnmarksløpet for å se på økonomiske tiltak som kan bidra

til at det næringsmessige potensialet som ligger i og rundt Finnmarksløpet, utnyttes bedre, og hvordan Finnmarksløpet i større grad kan bidra til å profilere Finnmark som reiselivsdestinasjon.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt er enig med forslagsstillerne om at virkningene av Russlands brutale invasjon av Ukraina rammer næringslivet i Norge geografisk ulikt, og støtter forslaget om en omstillingspakke for Finnmark. Det er liten grunn til å tro at forholdene mellom Norge og Russland vil normaliseres til et nivå liknende det vi så før invasjonen, i løpet av de kommende årene, og det trengs tiltak for å støtte opp om drift og omstilling i de delene av næringslivet som før krigsutbruddet var tungt basert på handel og økonomisk samvirke med Russland.

Videre vil disse medlemmer vise til at Troms og Finnmark fylkesting våren 2022 vedtok at region Troms og Finnmark skal oppløses 1. januar 2024. Disse medlemmer vil peke på at oppsplittinga av storfylket vil ha økonomiske konsekvenser for det nye Finnmark fylke.

I kjølvannet av krigsutbruddet har viktigheten av stabil bosetting i grenseområdene mot Russland blitt enda viktigere. Disse medlemmer mener at det vil være vesentlig for bosetting at den nye fylkeskommunen sikres det økonomiske handlingsrommet til å løse fylkeskommunale oppgaver, som videregående skolegang for innbyggere i Finnmark.

Videre vil komiteens medlem fra Rødt støtte forslagsstillerens ønske om opprustning og forbedring av havner i Øst-Finnmark. Dette medlem vil vise til at det finnes et stort vedlikeholdsetterslep på havner, farleder og moloer, både i Finnmark og i resten av landet. En utbedring av havnene, og havnekapasiteten, er en forutsetning for vekst og trygge forhold for sjøtransport og fiskeri i Finnmark. Dette medlem vil derfor vise til Rødts alternative statsbudsjett, hvor det er satt av 20 mill. kroner til prosjektering av ny molo i Vardø, og 125 mill. kroner til å ta igjen vedlikeholdsetterslep på moloer og farleder, blant annet reparasjon av Gamvik molo.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt vil videre vise til at Finnmark er et samisk kjerneområde. Hele fylket inngår i det samiske reindriftsområdet, og STN-området, og flere deler av fylket er en del av det samiske språkforvaltningsområdet. Mange kommuner har også god erfaring med samarbeidsavtaler med Sametinget.

Tiltak som foreslås i forslaget, som utbygging av havvind og ytterligere vekst i havbruksnæringa, vil både gjøre arealbeslag til havs og til lands gjennom tilhørende infrastruktur som kraftlinjer. Disse medlemmer

viser til at samiske rettighetshavere og lokalbefolkning har bruksretter til drift av tradisjonsnæring både på land og i fjordene i fylket. Endringer i arealbruk, slik som havvind og fiskeoppdrett, må ikke fortrenge kystfiske og kan ikke gjennomføres uten at det foreligger et klart samtykke fra rettighetshavere.

Disse medlemmer viser til de gode erfaringene med kystfiskeordningen, der fiskere som deltar i åpen gruppe, har fått styrket sitt driftsgrunnlag i utvalgte kommuner. Kystfiskeordningen er positiv for rekruttering inn i fiskeryrket og bidrar til vesentlig verdiskapning både til havs og langs kysten i Finnmark.

Komiteens medlem fra Rødt viser til at Rødt ønsker å forsterke og utvide kystfiskeordningen til å gjelde alle nordnorske kommuner.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kvotegrunnlaget til kystfiskeordningen økes fra dagens 0,9 pst. av totalkvoten på torsk, til 1,5 pst. av totalkvoten fra og med 2024, og at kvotegrunnlaget for trålflåten samtidig reduseres tilsvarende.»

Komiteens medlem fra Venstre viser til at de økonomiske sanksjonene Norge har innført etter Russlands brutale angrepskrig mot Ukraina, har truffet ulike deler av landet med ulik styrke. De delene av landet som er geografisk nærmest og har vært tettest økonomisk integrert med Russland, er også hardest rammet av sanksjonene. Finnmark, og spesielt Øst-Finnmark, står her i en særstilling.

Dette medlem mener det er riktig og helt nødvendig å innføre strenge sanksjoner for å svekke den russiske økonomien og landets evne til å føre angrepskrig i Ukraina, men konsekvensene av et strengt sanksjonsregime bør fordeles jevnt. Når storsamfunnet innfører tunge sanksjoner, er det viktig at de som blir hardest rammet, i en overgangsfase får hjelp til å omstille seg til en ny økonomisk hverdag.

Dette medlem er likevel av den oppfatning at tiltakene som er vedtatt, ikke er tilstrekkelige for å bidra til omstilling, differensiert næringsaktivitet og bosetting i Finnmark. Uansett utfall av krigen i Ukraina er det vanskelig å forestille seg at handelen og samarbeidet mellom Norge og Russland skal normaliseres i overskuelig framtid.

Dette medlem viser til at Venstre, i partiets alternative statsbudsjett for 2023, følger opp forslagene i representantforslaget ved å foreslå å bevilge både 15 mill. kroner til oppgradering av havner i Finnmark, og 10 mill. kroner til utvikling av en egen reiselivsstrategi for Finnmark, i regi av Innovasjon Norge.

Komiteens medlemmer fra Rødt og Venstre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå skatte-, avgifts- og støttesystemet for tiltakssonen og vurdere forsterkede økonomiske incentiver for økt bosetting og næringsaktivitet i Finnmark.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvikle en strategi for forråvarer, med den hensikt å gjøre havbruksnæringen mer bærekraftig og uavhengig av import.»

«Stortinget ber regjeringen styrke innsatsen for å utvikle og profilere Finnmark som reiselivsdestinasjon.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulige arealer for utbygging av havvind i Finnmark.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp relevante anbefalinger fra Tveiteråsutvalget for økt verdiskapning fra bearbeiding av fisk.»

«Stortinget ber regjeringen stimulere til utvikling av havbruksnæringen i Finnmark.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede rask opprustning og forbedringer av havner i Finnmark.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Venstre viser til at digitaliseringen av samfunnet har gjort det mulig for mange arbeidstakere å jobbe stedsuavhengig. Kommunale eller fylkeskommunale kontorfellesskap gir en infrastruktur for flere stedsuavhengige arbeidstakere også på mindre steder, og gir større fleksibilitet til å kunne lokalisere statlige arbeidsplasser utenfor de største byene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere utflytting og lokalisering av egnede statlige arbeidsplasser til Finnmark.»

Komiteens medlem fra Venstre ser positivt på tiltakspakken som ble vedtatt av Stortinget gjennom behandlingen av Prop. 78 S (2021–2022), jf. Innst. 270 S (2021–2022), hvor det blant annet ble vedtatt å etablere en lånegarantiordning for bedrifter, og forventer at tiltakene blir evaluert, og at evalueringen blir forelagt Stortinget. Dette medlem mener det er viktig at Stortinget får informasjon om støttepakkens effekt senest våren 2023, og eventuelt at regjeringen kan komme tilbake til Stortinget med ytterligere tiltak i behandlingen av revidert nasjonalbudsjett.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen evaluere støttetiltakene for Øst-Finnmark vedtatt ved behandlingen av Prop. 78 S (2021–2022), og orientere Stortinget på egnet måte, senest våren 2023.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utvikle en strategi for forråvarer, med den hensikt å gjøre havbruksnæringen mer bærekraftig og uavhengig av import.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen styrke innsatsen for å utvikle og profilere Finnmark som reiselivsdestinasjon.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen vurdere utflytting og lokalisering av egnede statlige arbeidsplasser til Finnmark.

Forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen evaluere støttetiltakene for Øst-Finnmark vedtatt ved behandlingen av Prop. 78 S (2021–2022), og orientere Stortinget på egnet måte, senest våren 2023.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre:*Forslag 5*

Stortinget ber regjeringen utrede rask opprustning og forbedringer av havner i Finnmark.

Forslag fra Høyre og Venstre:*Forslag 6*

Stortinget ber regjeringen utrede mulige arealer for utbygging av havvind i Finnmark.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Venstre:*Forslag 7*

Stortinget ber regjeringen følge opp relevante anbefalinger fra Tveiteråsutvalget for økt verdiskapning fra bearbeiding av fisk.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen stimulere til utvikling av havbruksnæringen i Finnmark.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 9*

Stortinget ber regjeringen endre innretningen på differensiert arbeidsgiveravgift slik at den virker etter sin hensikt, og slik at det ikke kan benyttes lavere arbeidsgiversats enn der hovedvirksomheten er lokalisert og arbeidstaker har sin faste bopel.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen gå i dialog med Finnmarksløpet for å se på økonomiske tiltak som kan bidra

til at det næringsmessige potensialet som ligger i og rundt Finnmarksløpet, utnyttes bedre, og hvordan Finnmarksløpet i større grad kan bidra til å profilere Finnmark som reiselivsdestinasjon.

Forslag fra Rødt og Venstre:*Forslag 11*

Stortinget ber regjeringen gjennomgå skatte-, avgifts- og støttesystemet for tiltakssonen og vurdere forsterkede økonomiske incentiver for økt bosetting og næringsaktivitet i Finnmark.

Forslag fra Rødt:*Forslag 12*

Stortinget ber regjeringen sørge for at kvotegrunnlaget til kystfiskeordningen økes fra dagens 0,9 pst. av totalkvoten på torsk, til 1,5 pst. av totalkvoten fra og med 2024, og at kvotegrunnlaget for trålflåten samtidig reduseres tilsvarende.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:269 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Alfred Jens Bjørlo, Guri Melby og Sofie Høgestøl om en omstillingspakke for Finnmark – vedtas ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 29. november 2022

Per Vidar Kjølmoen

fung. leder

Hans Gunnar Holand

ordfører

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Næringsministeren

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
22/6605-7

Dato
10. oktober 2022

Dokument 8:269 S - merknader til representantforslag om en omstillingspakke for Finnmark

Jeg viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Alfred Jens Bjørlo, Guri Melby og Sofie Høgestøl, som inneholder ti tiltak for å bidra til grønn omstilling og vekst i nye områder av næringslivet i Finnmark.

Behovet for grønn omstilling og vekst i næringslivet i Nordområdene generelt og Finnmark spesielt, er noe som opptar regjeringen, og som vi er i gang med.

Jeg vil systematisk gå igjennom hvert tiltak representantene foreslår og gi informasjon om regjeringens arbeid.

Tiltak 1

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå skatte-, avgifts- og støttesystemet for tiltakssonen og vurdere forsterkede økonomiske incentiver for økt bosetting og næringsaktivitet. En slik gjennomgang må blant annet vurdere om ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift kan innrettes slik at den tar bort utilsiktede konsekvenser og i enda høyere grad blir en ordning som styrker arbeidsplasser og bosetting i nord, slik Troms og Finnmark fylkesting har foreslått.»

Distrikts- og regionalpolitikken skal skape grunnlag for gode liv i hele landet. Det viktigste er trygt arbeid til alle og velferdstjenester nær folk. Regjeringen vil sikre et godt og desentralisert tjenestetilbud. En omfordelende skatte- og avgiftspolitik, gode offentlige tjenester, infrastruktur og satsing på teknologi, omstillingsevne og kunnskap er nødvendig for å sikre bosetting og virksomheter i hele Norge. Et hovedvirkemiddel i distriktpolitikken er den differensierte arbeidsgiveravgiften.

Arbeidsgiverne i tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark har nullsats. Ordningen er nylig evaluert og viser at den virker etter formålet. Ordningen er notifisert på nytt med virkning fra 1. januar 2027.

Regjeringen vil fornye og forsterke innsatsen i nordområdepolitikken og har store ambisjoner for Nord-Norge. Nord-Norge vil ha særskilt oppmerksomhet i den kommende distriktsmeldingen. Det er her demografiutfordringene er størst, det er her avstandene er lengst, og det er her grensen går til flere av våre naboland, bl.a. til Russland.

Evalueringen av de personrettede tiltakene i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms vil være klar denne høsten. Det blir samlet inn mer kunnskap om effekten av de ulike personrettede tiltakene i sonen. Regjeringen har ambisjoner om å prøve ut nye tiltak i distriktspolitikken som vil være særskilt viktige i nord.

I vårt forslag til statsbudsjett har regjeringen foreslått å innføre gratis barnehage i tiltakssonen for Finnmark og Nord-Troms fra 1. august 2023. Tiltaket er estimert til å koste om lag 77 mill. kroner i 2023. I tillegg foreslår vi å styrke gjeldsletting av studielån, gjennom å øke satsen fra 10 til 20 prosent, samt øke maksimalt årlig beløp fra 25 000 kroner til 30 000 kroner. Dette gir en estimert økning på vel 41 mill. kroner. Samlet vil de nye grepene komme på om lag 118 mill. kroner i 2023.

For å gjøre det mer attraktivt og stimulere til tilflytting i sårbare og strategiske viktige kystområder, foreslår regjeringen å tildele 3 mill. kroner til et pilotprosjekt for ett kystutviklingssenter for kompetanseutvikling og verdiskaping, med utgangspunkt i Kirkenes og Øst-Finnmark. Målet er å utnytte potensialet for å utvikle ny og grønn teknologi for bruk langs kysten og til eksport, med utgangspunkt i kystsamfunnenes fortrinn og utfordringer, som vil bidra til å sikre arbeidsplasser og bosetting i nord.

Tiltak 2

«Stortinget ber regjeringen vurdere utflytting og lokalisering av egnede statlige arbeidsplasser til Øst-Finnmark.»

Regjeringen har ambisjoner for hele Norge. Den brede distriktspolitikken er viktigst, men den må kombineres med målrettede tiltak. Lokaliseringspolitikken er en viktig del av dette. Statlige virksomheter bidrar til å skape brede og mer solide arbeidsmarkeder i regionene de ligger i. En forsterket statlig lokaliseringsspolitikk vil være en del av regjeringens innsats for en mer balansert utvikling i landet. Statlige arbeidsplasser bør komme hele landet til gode og være spredt geografisk.

Regjeringen endret retningslinjene for lokalisering av statlige arbeidsplasser og statlig tjenesteproduksjon 12. august 2022. Etter de nye retningslinjene skal nye og omlokaliserte statlige virksomheter som hovedregel ikke lokaliseres i Oslo-regionen eller andre større byer. Vekst i eksisterende virksomheter skal også i hovedsak skje utenfor storbyene. De nye retningslinjene slår fast at en alltid skal vurdere minst et alternativ i en middels eller lite sentral kommune når en vurderer hvor en virksomhet skal lokaliseres. Regjeringen arbeider nå med å følge opp retningslinjene.

Statlige arbeidsplasser er i dag i stor grad lokalisert i de mest sentrale områdene av landet, og denne trenden har økt de senere år. Dette er en utvikling vi ønsker å snu. Reviderte retningslinjer er viktige verktøy i dette arbeidet.

Regjeringen vil legge bedre til rette for fjernarbeid i statlige virksomheter. Ikke som erstatning for en desentraliserende lokaliseringpolitikk, men som et tillegg for å styrke distriktspolitikken ytterligere. Økt bruk av fjernarbeid i staten vil være viktig for å øke distriktsbefolkningens tilgang til kompetansearbeidsplasser. Det kan styrke lokale kompetansemiljøer og rekrutteringen av etterspurt kompetanse. Mange kommuner har et stort engasjement for stedsuavhengig arbeid, og vi oppfordrer kommunene til å legge til rette for kontorfellesskap hvor også statsansatte kan inviteres inn. Dette gjøres også mange plasser. Fjernarbeid i staten bør kombineres med muligheter for å tilhøre et lokalt kontorfellesskap der det er tilgjengelig eller hensiktsmessig. Både for arbeidsgiver og for arbeidstaker kan det være fordeler med en sånn løsning.

Tiltak 3

«Stortinget ber regjeringen utrede mulige arealer for utbygging av havvind i Finnmark.»

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) fikk 9. februar 2022 i oppdrag å identifisere nye områder for fornybar energiproduksjon til havs. Det skal etableres en direktoratsgruppe.

NVE skal, basert på direktoratsgruppens vurderinger, foreslå områder som legger til rette for god sameksistens og samhandling med andre næringer, og som samtidig tar vare på viktige miljøverdier og utsikt til lønnsom utbygging. Det skal også tas hensyn til hvor det er forventet økt kraftetterspørsel, nettkapasitet og behov for eventuelle tiltak i nettet på land.

Oppdraget skal leveres til OED 30. april 2023.

Tiltak 4

«Stortinget ber regjeringen, i en overgangsperiode, stimulere til bygging og reparasjon av fartøy i Finnmark for å kompensere for bortfall av aktivitet.»

Jeg viser til at regjeringen har ambisjoner om å føre en aktiv næringspolitikk overfor den norske verftsindustrien. Jeg vil videre vise til at det er på plass omfattende finansieringsordninger for norsk verftnæring gjennom Eksfin. Regjeringen ønsker å stimulere til bygging og reparasjon av fartøy i Norge, og det er satt i gang en utredning av det EØS-rettslige handlingsrommet når det kommer til offentlige anskaffelser av skip. Styring av offentlige anskaffelser av fartøy til enkeltfylker eller landskap, som Finnmark, kan være i strid med norske EØS-forpliktelser. Videre kan virkemidler overfor verft i enkeltfylker eller landskap også virke konkurransevridende overfor verft i andre deler av Norge som også er rammet av bortfall av aktivitet som følge av krigen i Ukraina. Russiske fartøy står for brorparten av aktiviteten på skipsverftet Kimek AS i Kirkenes.

Tiltak 5

«Stortinget ber regjeringen utrede rask opprustning og forbedringer av havner i Øst-Finnmark, bl.a. i Båtsfjord.»

Jeg viser til regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023, hvor det fremgår at regjeringen vil gjeninnføre statlig ansvar for fiskerihavnene. Dette innebærer en reversering av Stortingets vedtak om regionreformen på dette punkt, og en tilbakeføring av fiskerihavneanlegg til staten fra de fylkeskommunene som fikk dette ansvaret 1. januar 2020. Jeg har vært i dialog med fylkeskommunene, og det arbeides opp mot fylkeskommunene med en ambisjon om at fiskerihavneanleggene kan tilbakeføres fra fylkeskommunene til staten med virkning 1. januar 2023.

Hva gjelder havner i Øst-Finnmark er det satt av 2 mill. kroner til planlegging av prosjekt i Kjøllefjord fiskerihavn og 2 mill. kroner til planlegging av prosjekt i Vardø fiskerihavn. Dersom det er ønskelig med statlige tiltak i Båtsfjord havn, bør kommunen ta kontakt med Kystverket for videre dialog og vurdering av mulige tiltak.

I behandlingen av revidert budsjett 2022 har Stortinget sluttet seg til regjeringens forslag om en tilsagnsfullmakt på 35,2 mill. kroner til den kommunale tilskuddordningen til fiskerihavneanlegg. Dette inngår i regjeringens arbeid med å gjeninnføre statlig ansvar for fiskerihavnene. Søknadsordningen vil være åpen for alle kystkommuner med fiskerihavner, herunder kommuner i Øst-Finnmark.

Ovennevnte viser at regjeringen allerede har foretatt en betydelig styrkning av arbeidet med fiskerihavner i Finnmark. Regjeringen vil komme tilbake til videre prioriteringer i den ordinære budsjettprosessen.

Tiltak 6

«Stortinget ber regjeringen følge opp relevante anbefalinger fra Tveteråsutvalget for økt verdiskapning fra bearbeiding av fisk.»

Jeg viser til at det er i gang en prosess i departementet med å vurdere forslagene i Tveteråsutvalget. Forslagene har vært sendt på høring, og ved utgangen av høringsfristen 1. juni 2022 hadde departementet mottatt 26 høringssvar. Forslagene vurderes i lys av de mottatte høringssvarene, og det pågående arbeidet med ny kvotemelding.

Tiltak 7

«Stortinget ber regjeringen stimulere til utvikling av havbruksnæringen i Finnmark.»

Nord-Norge har vært et stort vekstområde for oppdrett de siste årene. Det er en bred enighet om at veksten i norsk lakse- og ørretoppdrett skal være forutsigbar og miljømessig bærekraftig. Det ble i 2017 innført et system, det såkalte trafikklssystemet, for å justere produksjonskapasitet i tråd med hva naturen tåler. Når det gjelder produksjonsområde 12 Vest-Finnmark og produksjonsområde 13 Øst-Finnmark, så er dette grønne områder etter trafikklssystemet for oppdrettsnæringa, og det er dermed tillatt med 6 % vekst som skal på auksjon i oktober 2022 for disse områdene. Dette systemet er med på å legge grunnlaget for en bærekraftig vekst i havbruksnæringen i Nord-Norge fremover.

Tiltak 8

«Stortinget ber regjeringen styrke innsatsen for å utvikle og profilere Finnmark som reiselivsdestinasjon.»

I Hurdalsplattformen sier vi at vi skal utvikle en nasjonal plan for reiselivsnæringen, med fokus på bærekraftig utvikling, markedsføring, kompetanse, helårige arbeidsplasser, destinasjonsutvikling og verdiskaping i hele landet. Innovasjon Norge har som ett av sine oppdrag å øke verdiskapingen i reiselivsnæringen innenfor bærekraftige rammer. I 2022 er det bevilget 185,29 mill. kroner til dette oppdraget, og det foreslås 184 mill. kroner til Innovasjon Norges ordinære arbeid med å styrke markedsmulighetene for norske reiselivsaktører i 2023. Det kanaliseres dessuten andre midler (lån og tilskudd) til reiselivsnæringen fra Innovasjon Norges øvrige ordinære ordninger. Markedsføringen og profileringen av norske reisemål i utlandet skal øke reiselysten til Norge, og Nord-Norge profileres særskilt i denne sammenhengen med sin ville natur, unike opplevelser og kultur. Nord-Norge hadde før pandemien på landsbasis den størst veksten i reiselivsnæringen. Veksten i reiselivsnæringen i Nord-Norge skyldes blant annet arbeidet med produktutvikling som har bidratt til et mer helårlig tilbud enn tidligere. Det legger grunnlag for flere helårige arbeidsplasser og kan bidra til økte inntekter. Status for 2022 er at Nord-Norge har hatt en større økning i antall overnattinger i løpet av årets første seks måneder, enn resten av landet.

For tiden arbeider departementet med etableringen av Reis21, som vil gi oss en ny nasjonal strategi for innovasjon og forskning innenfor reiselivsnæringen. Reisemålsutvalget skal om ikke så lenge levere sine råd knyttet til hvordan vi kan utvikle attraktive reisemål, samtidig som lokale hensyn ivaretas på en god måte. Rapporten fra utvalget vil gi oss et gjennomarbeidet grunnlag for vårt videre arbeid med reiselivspolitikken.

Reiselivspolitikken er nasjonal, og Innovasjon Norges arbeid med implementering av politikken innebærer også å utnytte det mulighetsrommet som finnes regionalt, for eksempel i Finnmark.

Tiltak 9

«Stortinget ber regjeringen utvikle en strategi for fôrråvarer, med den hensikt å gjøre havbruksnæringen mer bærekraftig og uavhengig av import.»

Produksjon av mer bærekraftig fôr er viktig i regjeringens arbeid for mer bærekraftige matsystemer og økt matsikkerhet. Det vil kunne bidra til å redusere klimagassutslippene og miljøavtrykket både i havbruksnæringen og jordbruket, og styrke verdiskapingen og sysselsettingen i Norge. I tråd med Hurdalsplattformen, lanserte regjeringen i den nylige fremlagte langtidsplan for forskning og høyere utdanning (LTP), to målrettede samfunnsoppdrag som et nytt virkemiddel, hvorav ett er om bærekraftig fôr. Dette samfunnsoppdraget har som mål at alt fôr til oppdrettsfisk og husdyr skal komme fra bærekraftige kilder og bidra til å redusere klimagassutslippene i matsystemene. Målrettede samfunnsoppdrag er nyskapende og ambisiøse prosjekter der forskning kobles sammen med andre virkemidler for å løse konkrete problemer innen en gitt tidsfrist.

Samfunnsoppdraget om bærekraftig fôr er et samarbeidsprosjekt mellom NFD, LMD, KLD, HOD og KD. Prosjektet vil også se på hvordan vi kan øke produksjonen av fôr i Norge gjennom en mer effektiv og sirkulær utnyttelse av ressursene. Samfunnsoppdraget vil utvikles videre gjennom en design- og implementeringsfase i 2022/2023. Gjennom opprettingen av Bionova legger regjeringen til rette for en helhetlig oppfølging av bioøkonomien, og bærekraftig fôr vil være en del av dette. Også regjeringens veikart for grønt industriløft vektlegger behovet for å arbeide med rammebetingelsene med mål om at flere råvarer kan benyttes i fôrvareproduksjon.

Tiltak 10

«Stortinget ber regjeringen evaluere støttetiltakene for Øst-Finnmark vedtatt ved behandlingen av Prop. 78 S (2021–2022), og orientere Stortinget på egnet måte.»

Det vil være naturlig å gjennomføre en vurdering av ordningene når de er utløpt og man tydeligere kan trekke lærdommer og erfaringer fra utformingen og utnyttelsen av ordningene. Dette vil jeg gjøre i samarbeid med virksomhetene som har forvaltet ordningene. Regjeringen vil også rapportere om bruken av midlene til Stortinget i de ordinære budsjettprosessene.

Avslutningsvis vil jeg tilføye at statsminister Støre i sin linjetale i Tromsø 3. februar 2022 lanserte fem hovedstolper for regjeringens arbeid med nordområdepolitikken som skal bidra til å følge opp en ny giv som skissert i Hurdalsplattformen:

1. Det grønne skiftet: Nordområdene skal bli sentrum for bærekraftig energi, teknologi og mat (bærekraftig økonomisk utvikling, arbeidsplasser)
2. Bosetting og tilhørighet: Viktige tjenester skal nærmere folk, beredskap i nord, levende lokalsamfunn (kultur, idrett, desentralisering av arbeidsplasser)
3. Kunnskap som nav i nordområdepolitikken (kompetanseutvikling, utdanning, forskning)
4. Infrastruktur: nordområdene skal knyttes tettere sammen (vei, bane, luft, digitalt)
5. Internasjonalt samarbeid og lavspenning i nord: regionalt og grenseoverskridende samarbeid, forsvar (tilstedeværelse, balanse mellom avskrekking og beroligelse).

Urfolk og det samiske perspektivet er løftet fram som særskilt viktig.

I budsjettprosessene framover vil departementenes nordområderelevante satsingsforslag til budsjettkonferansene og andre tiltak kategoriseres langs de fem hovedstolpene. Dette er for best å kunne framstille og vurdere hvordan regjeringens arbeid med, og mål for, nordområdepolitikken blir fulgt opp med konkrete satsinger i statsbudsjettet.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jan Christian Vestre', with a stylized, cursive script.

Jan Christian Vestre

